

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

supra generationem fundatur, & Patrem in ratione personæ constitutum supponit: secundo autem modo ad generationem supponitur, & Patrem in esse personæ constituit. Juxta quam doctrinam, ad rationem dubitandi initio propositam respondetur, concessa Majori, distinguendo Minorem. Paternitas non convenit Patri, pro priori ad generationem, sed subsequitur ad illam: paternitas, ut est relatio, concedo Minorem: ut est forma hypostatica, nego Minorem, & Consequentiam, vel distinguo Consequens, distinctione Minoris. Similiter ad confirmationem, concessa etiam Majori, distinguo Minorem: Paternitas ut est relatio, seu ut exercens munus referendi, sequitur ad generationem, & supra illam fundatur, concedo Minorem: ut forma hypostatica, & ut gerens munus substantiæ, nego Minorem, & distinguo Consequens eadem distinctione. Solutio est D. Thomæ hic art. 4. dicens: *Proprietas personalis Patri potest considerari dupliciter: uno modo ut est relatio, & sic secundum intellectum presupponit actum notionalem, quia relatio, in quantum hujusmodi, fundatur super actum: alio modo secundum quod est constitutiva personæ, & sic oportet quod præintelligatur actum notionalem; sicut persona agens præintelligitur actioni.*

42 Eandem doctrinam & solutionem sub aliis terminis tradit Capreolus in 1. dist. 25. quaest. 1. ubi docet, quod relatio in Divinis consideratur dupliciter, scilicet ut forma individualis, & quantum est relatio; & sub prima ratione dicit dare incommunicabilitatem, & personas constituere; sub secunda verò personam constitutam, originemque supponere. Similiter Cajetanus hic art. 4. ait paternitatem in Divinis posse significari dupliciter, scilicet ut conceptam, & ut exercitam; & primo modo antecedere generationem, & patris personam constituere, ac exercere munus hypostaticæ formæ; secundo verò generatione subsequi, & in illa fundari, ac exercitium formæ relativæ, ipsumque actum referendi habere.

§. III.

Solvuntur objectiones.

43 **C**ontra hanc responsionem & doctrinam ex D. Thomæ desumptam, in qua tota hujus difficillimæ quæstionis solutio consistit, plura nec levia obijci possunt argumenta. In primis enim ex illa videtur sequi, quod in Divinis pro priori ad generationem Filius intelligatur: Sed hoc absurdum est; Ergo &c. Sequela probatur: Pater non potest concipi, nisi intelligatur Filius, quia relativa sunt simul cognitione; Ergo si in Divinis Pater pro priori ad generationem intelligatur constitutus per paternitatem, Filius etiã antecederet ad actum generandi intelligetur.

44 **R**espondeo negando sequelam: quia Pater antecederet ad actum generandi non constituitur per paternitatem, secundum munus referendi ad terminum (sub qua ratione est simul cognitio cum Filio) sed sub munere subsistendi incommunicabiliter; quo pacto non concipitur in ordine ad Filium, nec intelligitur esse simul cognitio cum illo.

45 **I**nstabis: Non potest relatio concipi, nisi intelligatur secundum suam essentiam, & rationem differentialem, quã à cæteris entibus differet: Sed propria essentia relationis est ad aliud se habere, seu respicere terminum, & per hoc à cæteris prædicamentis differet: Ergo non potest pro aliquo priori intelligi, nisi concipiatur secundum munus referendi ad terminum.

A Confirmatur, & urgetur amplius: Impossibile est concipere aliquam formam communem vel uniti subjecto, nisi illi tribuat suum effectum formalem: Sed effectus formalis relationis est actu referre: Ergo eo ipso quod intelligitur unita vel communicata subjecto, intelligitur ut actu referens: & per consequens implicat quod paternitas pro priori ad generationem intelligatur constituere Patrem in ratione personæ, nisi etiam pro illo priori intelligatur ut actu referens Patrem ad Filium.

B Ad instantiã respondeo, concessa Majori, distinguendo Minorem: essentia relationis est respicere terminum, ut quo, per modum entitatis informantis respiciendo subjectum, concedo Minorem: ut quod, & exercitè attingendo terminum, nego Minorem. Sicut enim calor non calefacit ut quod in exercitio, sed est id quo calidum calefacit: ita etiam relatio non respicit ut quod & exercitè terminum, sed est id quo subjectum exercitè & ut quod illum respicit, ex quo fit, quod illa in aliqua prioritate afficitur subjectum, vel in se reddatur subsistens. Si subjectum non habeat, priusquam attingat terminum ut quod in exercitio, quia hoc exercitium dependet ex esse quod habet in subjecto, Patris ergo consideratur relatio ut afficiens subjectum, aut subsistens, quã ut attingens terminum ut quod, & in illo priori divina relatio intelligitur à nobis constituere personam in ratione personæ. Unde

C Ad confirmationem dicendum est, quod licet forma in re existens debeat in re omnino effectum formalem subjecto capaci præbere, si tamen ex illa plures effectus formales proveniant, non est necesse ut omnes subjecto præterit pro omni priori, unde potest in aliquo prioritate intelligi ut tribuens alium. Constat hoc in anima rationali, quæ pro aliquo priori tribuit gradum corporeitatis, pro quo non præstat gradum vegetandi, sentiendi, & ratiocinandi. Quamvis ergo paternitas in Divinis habeat pro effectu, vel quasi effectu formali, referre actu Patrem ad Filium, & pro priori ad actum generationis intelligatur prima personæ conveniens, non oportet tamen quod pro illo priori illam constituat actu relatum, sed sufficit quod pro signo posteriori, secundo ad generationem, præbeat talem effectum.

D Secundo contra eandem distinctionem, & doctrinam D. Thomæ insurgit Durandus, & ait ex illa sequi, Patrem, pro priori ad generationem, intelligi constitutum per aliquid absolute: Consequens est falsum, ut patet ex his dictis: Ergo &c. Probatur sequela: Licet possit intelligi ratio communis, nullã intellectus rationali aut irrationali; non tamen stat, de concreto sub ratione communi negari unum ex divinis personis illam, quin alterum affirmetur: Sed juxta D. Thomam, pro priori ad originem actum intelligitur prima persona constituta per aliquid, & negatur esse relatum; cum negetur Patrem pro illo priori esse relatum ad Filium: Ergo necessariò affirmatur prima persona constituta per aliquid absolute.

E Hoc tamen argumentum, est acutè excogitatum, ex non penetrata doctrina D. Thomæ procedit: Unde facile ad illud respondetur, negando sequelã: ad cujus probationem concessa Majori, distinguo Minorem: negatur esse relatum, sub omni relatione.

relationis conceptu, nego Minorem; sub aliquo A
relationis conceptu, concedo Minorem, & ne-
go Consequentiam. Nam licet pro priori ad ori-
ginem activam intelligatur persona Patris con-
stituta, & negetur de illa pro tali prioris relatio-
nis conceptu expresso ad, non tamen negatur
sub conceptu omni relationis conceptu. Nam in
divina relatione invenitur conceptus expressus
ad, & ratio in, seu conceptus subsistentis: licet au-
tem pro priori ad originem activam non intelli-
gatur paternitas sub conceptu expresso ad, intel-
ligatur tamen sub conceptu formæ hypostaticæ;
ergo proinde de Patre ut sic constituto non nega-
tur adæquate relatio, sed tantum inadæquate;
quod sufficit ut non affirmetur constitui per ali-
quid absolutum.

Dices: Ut Pater intelligatur constitui per ali-
quid relativum, debet de illo affirmari relatio,
secundum ultimam differentiam, quæ differt ab
omnibus absolutis: At relatio non differt ab acci-
dentibus absolutis, penes rationem in, imò po-
tius in illa ratione cum illis convenit, sed solum
per rationem ad: Ergo debet affirmari de Patre
relatio, non solum secundum rationem in, seu
secundum conceptum subsistentiæ & hyposta-
ticæ formæ, sed etiam secundum rationem ad, &
sub expresso relationis conceptu.

Respondeo concessa Majori, distinguendo
Minorem: non differt ab entibus absolutis penes
rationem in, adæquate, concedo Minorem;
inadæquate, nego Minorem, & Consequen-
tiam. Sicut enim actio, licet dicat habitudinem
non solum ad principium à quo egreditur, sed
etiam ad subiectum in quo recipitur, differt ta-
men à passione, non solum in prima, sed etiam in
secunda habitudine; quia passio dicit ordinem
ad subiectum, sistendo in illo; actio verò impor-
tat habitudinem ad illud, cum exigentia essen-
tialiter ordinis ad principium. Ita pariter, licet re-
latio respiciat subiectum, illique inhaereat, sicut
& alia accidentia; differt tamen ab illis, inadæ-
quate saltem penes inhærentiam, seu rationem
in, in eo quòd illa accidentia absoluta, ut quanti-
tas & qualitas, respiciunt subiectum ratione sui,
in illo sistendo, & ponendo in eo aliquid per
quod se habet ad se, & non ad aliud; relatio verò
secundum propriam rationem sui generis, non
respiciit subiectum ratione sui, & sistendo in illo,
sed ponendo in illo aliquid per quod sit tale in se,
& ad se, sed ordinando illud ad terminum, & ra-
tione illius, ut supra disp. 9. art. 5. explicatum est.

In Deo verò, in quo relatio non est inhærens, sed
subsistens, ratio subsistentiæ relationi propria, per
hanc differt à subsistentia absoluta, quæ omnibus
perfectioribus divinis communis est, quòd hæc
non connectitur essentialiter cū respectu ad ter-
minum, nec eum essentialiter exigit, bene tamen
illa. Et ita paternitas, etiam sub conceptu subsi-
stentiæ, & formæ hypostaticæ, à perfectionibus
absolutis inadæquate distinguitur, nec absoluta,
sed relativa est; quia licet conceptu ad, seu respec-
tum ad terminum non explicet, illi tamen impli-
cat, & imbibat, & cū eo essentialiter connectitur.

Inhabis: Hoc non sufficit, ut paternitas, sub
conceptu formæ hypostaticæ, relativa dicatur:
nam essentia divina imbibit relationes, & con-
nectitur cum illis, & tamen ejus conceptus non
est relativus, sed absolutus: Ergo pariter quòd
subsistentia in paternitate inclusa imbibat in se
respectum paternitatis ad Filium, & cum illo
connectatur, non sufficit ut sit formaliter in li-
nea relationis.

Tom. II.

Sed nego consequentiam, & paritatem. Nam
divina essentia etiam imbibat in se relationes, &
cum illis connectatur, cum nulla tamen illarum
adæquatur aut convertitur; & ideo connectio es-
sentia cum relationibus, non constituit illam
formaliter relativam, sed illi convenit ratione
infininitatis. Ratio verò subsistentiæ in paternita-
te inclusa, connectitur cum ad paternitatis, con-
nexionem adæquatam & convertibilem; & taliter pa-
ternitatem subsistentem constituit, quod in sub-
sistendo non sistit, sed illam subsistentem reddit,
ut eam ad Filium referat.

Objicies tertio: Paternitas in Divinis perso-
nam constituit per illum conceptum & forma-
litatem, per quam tribuit incommunicabilitatem;
Sed illam non præstat, in quantum est subsi-
stens, sed solum quatenus respicit terminum &
correlativum cui opponitur: Ergo non consti-
tuit Patrem in ratione personæ, ut habet ratio-
nem formæ hypostaticæ subsistentis, sed sub
conceptu explicito relationis, seu respectus ad
terminum.

Confirmatur: Constitutum rei debet illam
distinguere ab aliis: Sed paternitas sub formæ
hypostaticæ conceptu, in signo antecedente ge-
nerationem, non distinguit Patrem à Filio; cum
in illo priori Filius adhuc non intelligatur: Ergo
nec Patrem in tali signo in ratione personæ con-
stituit.

Ad objectionem respondeo distinguendo
Majorem: per illum conceptum & formalita-
tem, per quam tribuit incommunicabilitatem,
primariam, concedo Majorem; secundariam, seu
supponentem aliam priorem, nego Majorem; &
sub eadem distinctione Minoris, nego Conse-
quentiam. Nam persona constituitur per pri-
mam incommunicabilitatem: hæc autem non
præstat relatio, sub expresso relationis conce-
ptu, nam ut sic supponit originem, & hæc suppo-
nit constitutam personam, & cōsequenter prout
sic relatio supponit incommunicabilitatem pri-
orem, & personam constitutam. Sicut relatio Spi-
ratoris, quamvis sit incommunicabilis personæ
precedenti ut termino voluntatis, non tamen
constituit personam, quia illius incommunicabi-
litas prima non est, sed aliam priorem supponens,
& origo sub conceptu originis etiam est incommu-
nicabilis: quia tamen priorem incommuni-
cabilitatem ex proprio conceptu supponit, non
constituit personam, sed illa constituta supponit.

Ad confirmationem respondetur negando
Majorem: licet enim constitutum rei debeat
esse distinctivum illius ab aliis, non tamen ne-
cesse est, quod illam actu ab aliis distinguat. Si-
cut id quo Adam, antequam essent alii homi-
nes, constituebatur, actu illum ab aliis non di-
stinguebat, sed solum distinctivum illius erat.
Unde licet conceptus subsistentiæ, seu formæ
hypostaticæ, actu non distinguat Patrem à Filio,
in signo antecedenti generationem, in quo Fi-
lius nondum intelligitur: quia tamen potest il-
lum à Filio distinguere, & essentialiter exigit
connecti cum respectu ad terminum, quo Pater
actu à Filio distinguitur, per illum Pater in
ratione personæ constituitur. Solutio est D. Tho-
mæ quæst. 8. de potent. art. 3. ad 7. ubi hæc scri-
bit: De ratione hypostasis duo necesse est esse: quorum primus
est, quod sit per se subsistens. Et in secundaria: secundus est,
quod sit distincta ab alia hypostasi ejusdem naturæ. Si etiam
men contingat in eadem natura alias hypostases non esse,
nihilominus hypostasis erit: sicut Adam, quando non erat

Na a

alija

hypostasis in humana natura. Semper ergo necessarium est intelligere hypostasim generantem, ante generationem, quantum ad id quod hypostasis subsistit in. si una existens, non tamen in quantum est ab alia hypostasi ejusdem naturae distincta, si per solam huiusmodi generationem alia hypostasis ejusdem naturae originatur. Sicut Adam non fuit distinctus ab aliis hypostasibus ejusdem naturae, priusquam mulier ex ejus costa formaretur, & ejus filii ab eo propagarentur. In Divinis autem non multiplicantur hypostases, nisi per processionem aliarum personarum ab una: prius ergo est intelligere hypostasim Patris, in quantum est subsistens, quam generationem, non tamen in quantum est distincta ab aliis hypostasibus ejusdem naturae, quae non procedunt nisi hac generatione supposita.

58 Objicies quintò: Non minus est de ratione actionis naturam supponere, quam de ratione relationis ut exprimentis respectum ad terminum, praesupponere personam: Sed in sententia frequentia apud Thomistas, quam in Tractatu de attributis, ut probabilior defendimus, actio intelligendi, quae substantialis est & subsistens, non supponit constitutam divinam naturam, sed illam primò constituit: Ergo pariter paternitas divina, etiam sub expresso relationis conceptu, Patris personam constituere potest.

59 Respondeo primò, negando Majorem: ratio enim actionis immaentis, cum sit actus perfectus, & non habeat rationem actionis, nisi tantum grammaticaliter, non consistit in egressu à principio, sicut actio transiens & praedicamentalis, sed in ratione ultimae actualitatis, in qua nulla egressio importatur.

Secundò datà Majori, distingo Minorem: Intellectio divinam naturam constituit, sub conceptu explicito operationis & egressionis à principio, nego Minorem: sub ratione ultimae actualitatis gradus intellectivi, concedo Minorem: & nego Consequentiam. Ex hoc enim solùm potest inferri, quòd sicut actio intelligendi, sub conceptu ultimae actualitatis, constituit divinam naturam, non autem sub conceptu egressionis à principio; ita paternitas, non sub conceptu respectus ad terminum, sed sub ratione formae hypostaticae, personam constituit.

60 Objicies ultimò: Ratio formae hypostaticae & relationis in paternitate non distinguuntur virtualiter, sed sunt duae tantum formalitates, aut multa inadaequata illius: Ergo quidquid dicitur de una, debet etiam affirmari de alia; & per consequens si paternitas, ut forma hypostatica, constituit personam, illam etiam constituit, ut est relatio.

61 Respondeo primò, plures Theologos non improbabiler admittere distinctionem virtuales, saltem inadaequatam, inter rationem formae hypostaticae, & relationis, fundatam in divina eminentia, ratione cujus una indivisibilis entitas aequivaleret pluribus perfectionibus, in creaturis realiter distinctis, & ad diversas lineas pertinentibus, relationi scilicet, & subsistentiae. Sed quidquid sit de hoc.

62 Respondeo secundò, dato Antecedente, negando Consequentiam: nam de secunda Trinitatis persona verum est dicere, quòd est verbum creaturatum, & quòd non est filius illarum; & tamen ratio verbi & ratio filii non distinguuntur virtualiter. Divinitas etiam unitur mentibus Beatorum ut species, non autem ut intellectio, vel natura; & tamen in probabiliori sententia, species, intellectio, & natura, sunt una & eadem

A formalitas, absque virtuali discrimine. Item in Verbo Divino ratio terminalis vitalis, & representatio uniri potest terminus Beatorum, propter representatio actualissima, & non potest uniri sub ratione termini vitalis intellectio. Cur ergo similiter de paternitate, ut est forma hypostatica, affirmari non poterit, quòd Patrem in ratione personae constituat, & negari de illa ut est relatio? quamvis conceptus formae hypostaticae & relationis identificentur in illa sine virtuali discrimine.

§. IV.

Alia argumenta solvantur.

Licet ex dictis §. praecedenti plura argumenta, quibus probari solet personas divinas per aliquid absolutum constitui, facile dissolvi possint; ut tamen illorum solutio melius percipitur, ea breviter hic proponemus, ac diluemus.

Objicitur ergo primò: Nulla persona habet per propriam actionem formam sui constitutam; cum rei constitutio ad actionem supponatur: Sed Pater habet paternitatem per propriam actionem, scilicet per generationem; cum idem sit Pater, quia generat: Ergo paternitas non constituit Patrem in esse personae.

Secundò, Si Pater pro priori ad generationem, per paternitatem in ratione personae constitueretur, sequeretur quòd foret Pater, quamvis per impossibile non generaret: Sed hoc absurdum & chimericum est: Ergo & illud. Probarur sequela: Quod prius est alio, effect, posteriori per impossibile ab alio: Ergo si pro priori ad generationem Pater in ratione personae per paternitatem constituitur, esset Pater, quamvis per impossibile non generaret.

Tertio, Id quod productum termino oritur, non potest terminum constituere, alias idem à seipso oriretur: Sed relatio filiationis oritur productum termino; haec enim est differentia inter actionem & relationem, quòd actio est essentialis termini, relatio autem posita termino oritur: Ergo filiationis divina secundam Trinitatis personam non constituit terminum generationis, sed illam in ratione termini constitutam supponit, & consequenter etiam in ratione personae.

Denique, Juxta Philosophum 5, Phisic. ad relationem non datur per se motus, nec per se actio: Ergo relatio non potest constituere terminum per se actionis: Sed persona Filii est terminus per se actionis generativae: Ergo non constituitur per relationem in ratione personae.

Haec tamen argumenta ex principiis lapsa statuta facile dissolvi possunt. Unde ad primum, concessa Majori, distingo minorem: Pater habet per propriam actionem paternitatem, ut relatio est, concedo minorem: ut est forma hypostatica, nego minorem, & consequentiam. Vel distingo Consequens, distinctione minoris, & concedo consequentiam de paternitate sub conceptu relationis: nego autem de paternitate, sub conceptu formae hypostaticae.

Ad secundum nego sequela majoris: ad cuius probationem, concessa Antecedente, nego Consequentiam. Licet enim pro priori ad generationem, Pater per paternitatem, ut habet rationem subsistentiae, & formae hypostaticae, in ratione personae constituitur, intelligatur, non tamen in ratione

Disp. 2.
471. 1.